

מבשר טוב

סעודה ג' פרשת כי תצא תשע"ט עיה"ק צפת

מאמר

מלחמה עם היצר אפשר רק על ידי ויגבה לבו

-א-

כִּי תֵצֵא לְמִלְחָמָה עַל אֹיְבֶיךָ וַיִּנְתְּנוּ ה' אֱלֹהֶיךָ בְּיָדְךָ וְשָׁבִיתָ שְׁבִי וְגו' וּבִכְתָּהּ אֶת אֹיְבֶיךָ וְאֶת אֲמָהּ יָרַח יָמִים וְגו' (דברים כא, י-יג).

יש להבין מדוע אמר הכתוב "כי תצא למלחמה על אויביך" ולא "כי תלחם עם אויביך", מה ענין יציאה זו.

רש"י פירש: "כי תצא למלחמה - במלחמת הרשות הכתוב מדבר, שבמלחמת ארץ ישראל אין לומר ושבית שבי, שהרי כבר נאמר בשבעה אומות לא תחיה כל נשמה". וצריך ביאור, דאפילו מלחמה כזו שאינה בשביל כיבוש ארץ ישראל עצמה אלא בשביל להוסיף על ארץ ישראל, מכל מקום אין יוצאים סתם למלחמה, שהרי במלחמה יכול גם להשפך דם נקי של בני ישראל, ואם כן מלחמה זו אינה בגדר רשות אלא מצוה, דקשה לומר שמותר לשפוך דם נקי של בני ישראל למלחמת הרשות.

ובפרט לפי מה שכתב בספר **אור החיים הק' וז"ל**: "ואומרו על אויביך, בא להעיר כי לא מלחמה זו כגבור הלוחם ללכוד עיר, וכשיקוץ במלחמה יפנה וילך לעצמו, אלא כאדם הלוחם עם אויבו שאם יתרשל יקום עליו והכהו, כמו כן אם יתרשל האדם מללחום את האויב, יקום עליו ויאבדהו מן העולם, ומבטיחו הכתוב שהגם שתקיף הוא היצר מכח האנושי, אף על פי כן יתנהו ה' בידו, עכל"ק.

וביאור דבריו, דהנה ישנם ב' סוגי מלחמות. ישנה מלחמה שמדינה אחת רוצה לכבוש מדינה אחרת, ובמין מלחמה זו, אם יראו שהדבר קשה להם ואין עולה בידם, יכולים הם לעצור את המלחמה ולשוב לביתם בלא להשיג את מבוקשם. אך יש סוג מלחמה שאויב בא להלחם על מדינה, וחייבים להלחם כנגדו, ובסוג מלחמה זו אי אפשר לומר אין בכוחינו להלחם, כי אם לא יתאמצו להלחם כנגד האויב, הרי יפלו לפניו. וכותב **האור החיים הק'** שפרשתינו מדברת בסוג מלחמה השני שאינה של התקפה אלא של הגנה, שהאויב בא להלחם וחייבים לעמוד כנגדו, ואם כן אינו דבר הרשות אלא חובה.

עוד צריך ביאור מדוע נאמרה הפרשה בלשון יחיד "כי תצא למלחמה על אויביך", ולא בלשון רבים "כי תצאו למלחמה על אויביכם", שהרי כל כלל ישראל שותפים במלחמה.

וצריך גם לדעת איך מצוה זו שייכת בזמנינו, כידוע יסוד ה**בעל שם טוב הק' זיעוכ"י** שהתוה"ק היא נצחית, וכל דבר בתורה שייך אצל כל אחד ובכל זמן.

והנה אמר ה**רה"ק הרבי ר' בונים מפשיסחא זצוקלל"ה** (ראה פרי צדיק פרשת כי תצא אות ב) שמה שכתוב ב**ספרים הקדושים** על "כי תצא למלחמה על אויביך" שבמלחמת היצר הכתוב מדבר, אינו דרוש או רמז שנרמז בפרשה ענין מלחמת היצר, אלא הוא פשוטו של מקרא.

ונראה לבאר הענין בהקדים ענין מידת הענוה וגאות. דהנה נאמר לגבי קיום המצוות (דברי הימים ב' יז, ו) "ויגבה לבו בדרכי ה'", דהיינו שלא להיות ענו ולומר מה אני חשוב, איני ראוי לקיים מצוה זו, ואין בי כח ויכולת לקיימה, כי זו היא עצת היצר בכדי למנוע אותו לקיים מצוות. אלא קודם עשיית המצוה צריך להיות בבחינת "ויגבה לבו בדרכי ה'", שיהיה לו גאות, ויחשוב שאני כן ראוי לקיים מצוה זו, ואני יכול לקיימה, ויש לי כח לקיימה, ורק לאחר עשיית המצוה צריך להיות בענוה ושפלות.

ויש להרחיב ביאור ענין זה. דהנה מאיתו יתברך לא תצא הרעות, ואין הקב"ה משפיע דברים רעים, אלא רק טוב. וגם המידות שהטביע הקב"ה בבני אדם הם בעצם טוב, אלא שאפשר להשתמש בהם לטוב, ואפשר להשתמש בהם לרע. וכמאמר הבעל שם טוב הק' זיעוכ"י שכל אדם יכול לעשות לעצמו את העולם הזה שלו שיהיה גן עדן או שיהיה גיהנם.

וכן הוא גם כן לגבי מידות גאות וענוה. שמדת ענוה קודם המצוה היא ענוה פסולה ומזוייפת, כי על ידי זה נמנע מלקיים את המצוה בחשבו שאיני יכול ואיני ראוי לקיים מצוה זו, אלא צריך להתנהג בגאות ולומר שאני כן יכול וראוי לקיים מצוה זו. ורק לאחר קיום המצוה צריך להתנהג בענוה ושפלות, להתבונן שלא עשה את המצוה הפרטית הזאת מספיק טוב, וגם לא קיים מספיק מצוות בכלל, וענוה הזאת בעצמה היא ענוה מקודשת, שתגרום שיתאמץ בכל עת לקיים עוד תורה ומצוות.

וכמ"ש אא"ז בסה"ק דברי בינה (פרשת משפטים, דקנ"א ד"ה וזה ענין) וזל"ק: "וכאשר זוכה האדם לבחינת מזבח אדמה, שהוא בחינת כוח השפלות האמיתי, אז השפעת התמידי הוא על ידו. וזה רמוז בבחינת מזבח אדמה, כי האדמה היא השפל מכל הנבראים. ועבודתנו הוא לבוא לזה בחינת אדמה, שהוא השפלות וההכנעה אמיתית. ובזה נזכה באמת לבחינת צמיחה וגידול, כמו האדמה, שהוא מצמחת ומגדלת כל הברואים שבעולם וכו'. וזה שאנו אומרים בסיום התפלה, ונפשי כעפר לכל תהיה, היינו שנזכה לבחינת השפלות האמיתי, שהוא בחינת עפר, ועל ידי זה נזכה לכוח הצמיחה והגידול, ולהחיות כל הנבראים והנמצאים שבעולם", עכל"ק.

דהיינו ששפלות אמיתית היא שפלות שמביאה את האדם לידי צמיחה וגידול, מה שאין כן, אם אינה גורמת לאדם לגדול, אלא להיפך, לרפיון ויאוש, ולשכנוע את עצמו שאין לו את היכולת והכח לקיים את התורה ומצוות כהלכתם, אין זה ענוה אמיתית אלא ענוה מזוייפת.

והנה איתא בירושלמי, הובאו דבריו בתוס' ישנים במסכת יומא ריש פרק שני שעירי (סב.) על מה שנאמר שם במשנה דשני שעירי יום הכפורים מצותן שיהיו שוין במראה ובקומה וכו', שאפילו שני חטים אי אפשר שיהיו שוים, עכ"ד. וכן ידוע היום שמצאו החוקרים שאין אפילו שני פתיתי שלג שוים בצורתם. וכן איתא בגמרא ברכות (ראה דף נח.) שכשם שאין פרצופותיהם שוים כך אין דעותיהם שוות. ואם כן לכל יהודי יש תפקיד בעולם שלמענו הגיע לעולם הזה, ואין אף אחד שיכול לתקן במקומו את מה שהוא צריך לתקן. ואם כן, אין אדם יכול לנהוג בענוה פסולה לומר שאינו ראוי לקיים מצוות, כי כל אחד יש לו דברים מיוחדים שעליו לתקן, ואין אף אחד שיכול לעשות זאת במקומו.

ולכן גם עליו לדעת שהוא בן יחיד אצל הקב"ה, והשי"ת מצפה בכליון עינים לקיום התורה ומצוות שלו, ולא רק של צדיקים גדולים, וכמאמר הכתוב (ישעיה ס, כא) "ועמך כולם צדיקים" אצל השי"ת, וגורמים לו נחת דוח גדול, ובפרט בעקבתא דמשיחא שהוא סובל נורא.

ובענין "ויגבה לבו בדרכי ה'" כלול גם כן שצריך לדעת את הערך הגדול של כל מצוה, ואז כשיוודע האדם ומכיר את ערכו שהוא ראוי לקיים את המצוות, וגם מכיר הערך וחשיבות קיום המצוות, אז יש לו חשק לקיים את המצוות.

וכל מצוה, בעת קיומה, היא מצוה מיוחדת שאין עוד מצוה כמותה, שהרי כל זמן הוא זמן היוחד שאין עוד זמן כמוהו. כמו ששמעתי מכ"ק אאמו"ר זצוקללה"ה לפרש מה שאמרו חז"ל בפרקי אבות (פ"א מ"ד) "ואם לא עכשיו אימתי", שאם לא תנצל את ה"עכשיו", אימתי יהיה לך עוד פעם "עכשיו" זה, שכבר לא תוכל לתקן את הזמן הזה שהחמצת, שהזמן שעבר אינו בא בחזרה, ודברי פי חכם חן.

וכמו שאמרו הקדמונים (בהערות לספר עקידת יצחק, שער נט הערה א, הביאו בתואר "משל הקדמוני"): "אדם דואג על איבוד דמיו ואינו דואג על איבוד ימיו, אף כי דמיו אינם עוזרים וימיו אינם חוזרים", והוא כנ"ל שהממון יכול לחזור אבל לא הימים. ובפרט הימים של אלול.

והוא המכוון בפסוק (בראשית כד, א): "ואברהם זקן בא בימים", היינו שבא עם כל ימיו, ודוק. ובנתיב הדברים יתבאר מ"ש חז"ל (פסיקתא זוטא דברים ו, ו) על הפסוק "והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך היום" - "בכל יום יהיו בעיניך כחדשים", כיון ש"היום" הוא דבר חדש שלא היה מקודם וגם לא יהיה עוד פעם, ואכמ"ל.

והנה איתא בסה"ק **עבודת ישראל** (פרשת כי תצא ד"ה כי תצא) דמה שאמר הכתוב "ובכתה את אביה ואת אמה ירח ימים" הכוונה לחודש אלול, שצריך כל אדם לבכות ולעשות תשובה על עוונותיו.

וכתב אא"ז בסה"ק **דברי בינה** (פרשת כי תצא, דק"ו ד"ה והנה) שפסוק זה מדבר על השכינה הקדושה, בחודש אלול היא בצער, וזל"ק: "והנה ענין קדושת חודש אלול וימים הקדושים, הוא הכל עבור התגלות מלכותו יתברך בעולם, ומרומז זאת בפסוק וברכתה את אביה ואת אמה ירח ימים, שהוא חודש אלול, שאז הוא זמן התעוררות האדם בתשובה שלימה. וענין הבכיה הזאת, רומז על צעקת ובכיות השכינה הקדושה, שהיא בחינת אשה יראת ה' כביכול, כמו שכתוב צעקה הנערה המאורסה ואין מושיע לה, שרומז על צעקת השכינה הקדושה שהיא בשביה בגלות בין בעמים, עכ"ל"ק.

והטעם שהשכינה בוכה דוקא בחודש אלול, כיון שאז ישראל יוצאים למלחמה נגד היצר הרע, והקב"ה רוצה שהם ינצחו את היצר הרע. וגם יש צער לשכינה הק' בזמן שיודע למה אפשר להגיע בחודש הזה, והיא רואה שבני ישראל ח"ו אינם מנצלים כראוי את ההזדמנות "הנדירה" והבלתי חוזרת הזאת ח"ו הי"ו.

-ג-

וצריך לבאר מה היא הדרך שעל ידה אפשר לנצח את היצר הרע. והנה כלל ידוע הוא שבמלחמה גשמית ישנם "תכסיסי מלחמה", וכמו שנאמר (משלי כד, ו) "כי בתחבולות תעשה לך מלחמה". והנה האויב מזהה מקום תורפה אצל מי שהוא נלחם כנגדו, וגם בא בזמן שהוא חלש, ובפתע פתאום כאשר אינו מוכן לזה ולא עלתה על דעתו שהאויב יבוא בזמן הזה ומן ומקום הזה, וכך הוא יכול להתגבר עליו. ואם יודעים "תכסיסי מלחמה", אז אפשר בקלות יותר לעמוד כנגדו האויב ולהנצל, ואפילו לנצחו לגמרי.

וכן הוא הדבר גם בענין מלחמת היצר, שהיצר הרע בא להלחם נגדינו כאשר אינו מוכנים, וכאשר נדע מה הם התכסיסי מלחמה שלו, יהיה לנו יותר קל לטכס תכסיסי מלחמה כנגדו ולנצחו.

והנה התכסיסי מלחמה של היצר הרע שהוא אינו בא להחטיא את האדם ולפתותו בפירוש שיעבור עבירה, אלא בא אליו בדברי הרשות, שאינם בגדר אסור על פי תורה, וכוונתו שאחר שימשוך את האדם שיתאווה לדברי הרשות, יוכל לפתותו גם לעבור עבירה ממש.

וכמ"ש **כ"ק אאמו"ר זצוקללה"ה** בסה"ק **חלקת יהושע** (עה"ת, פרשת כי תצא דף ל ד"ה א"י דהנה), וזל"ק: "דהנה ידוע מן ההיתר מסיתו [היצר] אל האיסור, וזה כי תצא, העיקר ונתנו וכו' בידך, ע"י דברים הרשתיים", עכ"ל"ק.

וכמו שאמרו חז"ל (שבת קה:): "שכך אומנתו של יצר הרע היום אומר לו עשה כך ולמחר אומר לו עשה כך עד שאומר לו עבוד עבודה זרה והולך ועובד". והיינו שבתחילה אומר לו היצר הרע שיעשה דברים של היתר, שאינם אסורים על פי התורה, ואחר כך כבר יכול להכשילו לעבור גם על מצוות התורה.

וכן כתב הרמב"ן בפירושו על התורה (ויקרא יט, ב) שישנה בחינה של נבל ברשות התורה, וזל"ק: "התורה הזוהירה בעריות ובמאכלים האסורים והתירה הביאה איש באשתו ואכילת הבשר והיין, אם כן ימצא בעל התאוה מקום להיות שטוף בזמת אשתו או נשיו הרבות, ולהיות בסובאי יין בזוללי בשר למו, וידבר כרצונו בכל הנבלות, שלא הוזכר איסור זה בתורה, והנה יהיה נבל ברשות התורה, לפיכך בא הכתוב אחרי שפרט האיסורים שאסר אותם לגמרי, וצוה בדבר כללי שנהיה פרושים מן המותרות. ימעט במשגל [וכו'] ויקדש עצמו מן היין במיעוטו [וכו'] וכן יפריש עצמו מן הטומאה [וכו'] וגם ישמור פיו ולשונו מהתגאל ברבוי האכילה הגסה ומן הדבור הנמאס [וכו'] ויקדש עצמו בזה עד שיגיע לפרישות, כמה שאמרו על רבי חייא שלא שח שיחה בטלה מימיו. באלו ובכיוצא בהן באה המצוה הזאת הכללית, אחרי שפרט כל העבירות שהן אסורות לגמרי, עד שיכנס בכלל זאת הצוואה הנקיות

בידיו וגופו [וכו'] עיקר הכתוב בכיוצא בזה יזהיר, שנהיה נקיים וטהורים ופרושים מהמון בני אדם שהם מלכלכים עצמם במותרות ובכיעורים, עכ"ל. ורק על ידי זה נגיע לבחינה שמחייבת התורה "קדושים תהיו".

ובאמת אין דבר שהוא בגדר "רשות" לפי התורה, אלא כל דבר הוא או בגדר מצוה או בגדר איסור, וכמ"ש בסה"ק **חובות הלבבות** (שער עבודת האלקים, פרק ד) וז"ל: "והתורה חולקת מעשי בני אדם לשלשה חלקים: צווי ואזהרה, ומותר וכו'. והמותר מתחלק לשלשה חלקים: די הסיפוק, והריבוי, והקיצור וכו'. כבר התבאר במה שזכרנו שכל מעשי האדם אינם יוצאים מצווי ואזהרה ודי הסיפוק, כי כל מה שיוצא מגדר די הסיפוק, או אל התוספת או אל החסרון, איננו נמלט מהשיג בצווי אם יהיה לשם שמים, או באזהרה אם לא יהיה לשם שמים", עכ"ל. והיינו, כגון שאם אוכל כדי שבעו לשם שמים כדי שיהיה גופו בריא וחזק לעבודת ה', הרי אכילה זו היא מצוה, ואם אוכל לתענוג בעלמא, אכילה זו היא בגדר איסור. וכן הוא בשאר הדברים.

ועלינו לדעת שכל אחד ואחד מבני ישראל יכול להגיע לזה לקיים המצוה של קדושים תהיו, ובכח אבותינו הקדושים שעברו עשרה נסיונות, וכמ"ש **בספה"ק** (ראה מאור עינים פרשת וארא ד"ה וארא) שכל אחד ואחד מישראל עובר עשרה נסיונות כמו אברהם אבינו ע"ה, וזה נותן את הכח לצאצאיו שיוכלו לעמוד ג"כ בעשרה נסיונות, וכמ"ש **במדרש** (בראשית רבה מ, ו): "אמר הקב"ה לאברהם אבינו צא וכבוש את הדרך לפני בניך", שיהיה לכל אחד בחינת ויגבה לבו בדרכי ה', בתכסיסי מלחמה, ויהיה לו בטחון עצמי בכוחות שהקב"ה נתן לו ויש לו אותם, ואין הקב"ה נותן נסיון לאדם אם אין לו אפשרות לעמוד בנסיון, וכך יוכל לנצח את היצר הרע ולהתעלות בכל עת וזמן ובכל מקום. וכל אחד ואחד צריך להשריש בעצמו שהוא בן ממש לאבותינו הקדושים, כגמרא **בבא מציעא** (מט.): "אפילו אתה עושה להם כסעודת שלמה בשעתו לא יצאת ידי חובתך עמהם שהן בני אברהם יצחק ויעקב".

נחזור לענין ראשון שהתורה מלמדת אותנו לקדש עצמינו בדברי הרשות. ויש לומר שזה ענין של הסמיכות לפרשת בן סורר ומורה, שאם הפרשיות סמוכות מוכרח שיש קשר ביניהם. כי גם בן סורר ומורה בתחילה אין עובר עבירה ממש, אלא הוא רק זולל וסובא, שהם דברים המותרים, וסופו שמתוך תאוה היתר הוא נמשך גם לתאוה איסור, עד שעומד בפרשת דרכים ומלסטם את הבריות. וכמ"ש **רש"י** (לקמן פסוק יח): "ובן סורר ומורה נהרג על שם סופו הגיעה תורה לסוף דעתו סוף שמכלה ממון אביו ומבקש לימודו ואינו מוצא ועומד בפרשת דרכים ומלסטם הבריות".

ומטעם זה אמרה התורה "כי תצא למלחמה", ולא אמרה "כי תלחם", כי לסוג זה של מלחמה שהיא מלחמת הרשות, כלומר דברים הרשתיים, צריך להיות תמיד מוכן להקדים ולצאת להלחם כנגד היצר הרע, ולא להמתין עד שהיצר הרע יפתח תחלה במלחמה. והיינו שצריך להקדים ולהלחם נגדו בדברי הרשות באכילה ושתייה וכו', לא לאכול יותר מכפי צורכו, אלא כדי שיהיה שבע וגופו יהיה בריא לעבודת ה', ולא לאכול דברים שאינם בריאים ואין אוכלים אותם אלא רק מפני שהם טעימים לחיך, שכל זה הוא בגדר תאוה היתר.

והוא מה שכתב **רש"י**: "במלחמת הרשות הכתוב מדבר", דכמו שנתבאר הפרשה מדברת על כל הזמנים, שצריך לצאת למלחמה על היצר הרע, וראשית המלחמה הוא בענייני רשות, ועליו לצאת למלחמה תמידית בכל עת כמו שהתבאר בעה"ת, ולא לחכות עד שהאויב יתקיף אותו ברשותו בכל עת בענייני רשות, וינצחו בעה"ש"ת וזכות אברהם"ק זיעוכ".

ואמנם בדורות החלושים שלנו אין מבקשים מן האדם שיתענה ויסגף את עצמו, וכידוע **שהבעל שם טוב הק' זיעוכ"** ביטל את ענין התעניתים וסיגופים מפאת שנחלשו הדורות, ואם יחליש את עצמו עוד יותר לא יוכל עבוד את השי"ת ויצא שכרו בהפסדו, ואכמ"ל בזה. אך עכ"פ צריך אדם לקדש את עצמו במותר לו, שהם דברים הרשתיים, ולהיות תמיד מוכן למלחמה, ולא להתרפות אפילו לרגע אחד, והוא כאמור "כי תצא", מלחמה תמידית.

וכמ"ש אא"ז בסה"ק **דברי בינה** (פרשת עקב, אות יט) וזל"ק: "על דרך שאמרו במשנה (אבות פ"ב מ"ד) ואל תאמר לכשאפנה אשנה שמא לא תפנה, כמו ששמעתי בשם הרה"ק מהר"מ מקאברין ז"ל זי"ע, שאל תאמר כְּשֶׁאֶפְנֶה ממחשבות זרות, ומדות רעות, ומן היצר הרע אז אֶשְׁנֶה. שמא לא תפנה, היינו כי שמא נבראת על זה האופן שלעולם לא תפנה. כי יש אדם שנברא שיעבוד בעבודה כזו אשר לעולם לא יפנה, כי זה בעצמו הוא עבודתו. עד כאן דבריו". עכ"ל"ק.

והיינו שאין לאדם לומר שעכשיו איני מוכן למלחמה, כי צריך להיות מוכן למלחמה בכל עת ובכל שעה, מכיון שהוא רצון השי"ת שתתאמץ בכל עת במלחמה להשי"ת. והוא נסיון תמידי שקשה עוד יותר מעשה נסיונות,

כדאיתא במדרש (שיר השירים רבה ב, א): "כי עליך הורגנו כל היום (תהלים מד, כג), אמר ר' חייא בר אבא, אם יאמר לי אדם תן נפשך על קדושת שמו של הקדוש ברוך הוא אני נותן, ובלבד שיהרגוני מיד, אבל בדורו של שמד איני יכול לסבול. ומה היו עושים בדורו של שמד, היו מביאין כדוריות של ברזל ומלבנין אותן באש ונותנין אותן תחת שיחיהן כו', ומביאין קרטיות של קנים ונותנין אותן תחת צפרנן כו', הוא שאמר דוד (שם כה, א) אליך ה' נפשי אשא, אשיא כתיב, שהיו משיאין נפשם על קדושת שמו של הקדוש ברוך הוא".

וכמ"ש בשיטה מקובצת במסכת כתובות (לג:), על הא דאיתא שם: "אילמלי נגדוה לחנניה מישאל ועזריה פלחו לצלמא", והתוס' שם מתקשים (ד"ה אילמלי) וז"ל: "תימה מנא לן, דהא אמרינן בהרואה (ברכות סא:): כשהוציאו את ר"ע אמר כל ימי הייתי מצטער על פסוק זה אימתי יבא לידי ואקיימנו בכל נפשך, אלמא משמע דבכל נפשך מיירי אפילו היו מייסרין את האדם ביסורין קשין דומיא דר' עקיבא שהיו מסרקין בשרו במסרקי ברזל, וכל שכן לנגודי".

ותירץ בשטמ"ק: "ובקונטרסין כתוב וז"ל, אלמלא נגדוהו, פירש ה"ר אליעזר דלא חייבה תורה אלא למסור עצמן למיתה כדכתיב (דברים ו, ה) בכל נפשך, אפילו הוא נוטל את נפשך (ברכות נד:), אבל להחמיר עליהם יותר ממיתה לא היו חייבים, ויפה פירש. ומה שהקשה עליו ר"ת ז"ל מר' עקיבא וחבריו שסרקו את בשרו במסרקות של ברזל ולא פלח, נ"ל דלא קשה מידי, דהתם הכאה שיש בה קצבה הויא, דכיון שסרקו את בשרו ברור הוא שימות במיתה גמורה במהרה, וההיא הויא כמו נוטל את נפשך, אבל הא דאמר רב אלמלי נגדוהו כו', פירושו הכאה בלא מיתה קאמר, כגון שהניחום שנה או שנתיים ויכו אותם בכל יום, והויא הכאה שאין לה קצבה שהיא חמירא יותר ממלקות ומיתה, ובהא לא חייבתו תורה, דלאו נוטל את נפשך הוא ע"כ".

נחזור לענין ראשון שיש לאדם להיות מוכן למלחמה בכל עת בלי הרף. ואמנם יש צדיקים שכבר אין היצר הרע מסית אותם לחטוא, וכמ"ש בספר התניא שיש צדיקים שהפכו את יצר הרע ונהיה ממנו יצר טוב, מ"מ זה שייך רק אצל יחידי סגולה, אך אצל רוב ככל העולם היצר הרע מפתה לחטוא. וכמ"ש חז"ל במסכת סוכה (נב:): "בכל יום יצרו של אדם מתגבר עליו ומבקש להמיתו, ואלמלא הקב"ה עוזרו אינו יכול לו".

ובפרט בזמנים שלנו, שדברים שהיו פשוטים לאיסור בדורות קודמים נעשו בזמן הזה כהיתר, והאחרון הגדיל, שהיצר הרע המציא מיני מכשירים קטנים שאפשר להחזיק אותם בכיס, ואפשר לראות בהם את כל התועבות שבעולם במקום נסתר בלי פחד מבני אדם, וקשה מאד להלחם נגד היצר הרע וטומאת וזוהמת העוה"ז, וכמ"ש הרמב"ם (בהלכות דעות פ"ו ה"א) שטבע האדם לימשך אחר מה שהאנשים עושים, וז"ל: "דרך ברייתו של אדם להיות נמשך בדעותיו ובמעשיו אחר ריעיו וחביריו, ונוהג כמנהג אנשי מדינתו", ובפרט נגד כל העולם המזוהם, ובפרט בעתים הללו שבני אדם מתרגלים ללחוץ על כפתורים והמלאכה נעשית מאיליה בלי כל מאמץ מצידם, וכך יותר קל ליצר הרע להפילו ברשתם, שצריך להיות מוכן תמיד למלחמה לא להכשל ח"ו.

והטעם שנאמרה פרשה זו בלשון יחיד "כי תצא למלחמה על אויבך" ולא בלשון רבים "כי תצאו למלחמה על אויביכם", כי לכל אחד ישנם את הדברים הפרטיים שבהם מנסה היצר הרע להכשילו. כמ"ש כ"ק אאמו"ר זצוקללה"ה בסה"ק חלקת יהושע (עה"ת), פרשת כי תצא דף ל ע"א ד"ה כי תצא) וז"ל: "כי תצא, דהנה ידוע דכל אחד יש לו יצר מיוחד, והמבחן לזה במה שמסיתו ביחוד. וזה כי תצא למלחמה על אויבך, המיוחד, והעיקר ונתנו ה' א' בידך, במה שרוצה למשול עליך", עכ"ל.

וביאור הענין הוא כמ"ש אא"ז היהודי הקדוש זצוקללה"ה שכל איש ישראל יש לו מצות עשה אחת ומצות לא תעשה אחת שעליהם הוא צריך להקפיד ביותר כיון שהם השייכים אליו במיוחד. והדרך שבה יוכל אדם לדעת מה הם המצות עשה והמצות לא תעשה ששייכים אליו במיוחד הוא, שאותה מצות לא תעשה שהוא רואה שהיצר הרע מנסה להכשילו ביותר, והוא מתאוה לזה במיוחד, יותר משאר תאוות, סימן הוא שהיא המצות לא תעשה שעליה הוא חייב להתאמץ מאד. ואותה מצות עשה שיש לו השתוקקות מיוחדת לקיימה, סימן הוא שזאת היא המצות עשה המיוחדת שלו.

וזה הביאור במה שאמר הכתוב בלשון יחיד "כי תצא למלחמה על אויבך", היינו האויב המיוחד שלך, כלומר אותה עבירה שבה הוא מנסה ביותר להכשיל אותך, שזאת היא המצוה המיוחדת שלך. והוא המלחמה המיוחדת שלך שלמענה באת לעולם הזה ושורש מלחמת היצר הרע.

ואם יזכה לנצח את היצר הרע במלחמה פרטית זאת במצות עשה ובמצות לא תעשה הפרטיים שלו, ינצח גם במלחמה הכללית של היצר הרע. והוא מה שמרמז האור החיים הק' במה שכתב: "ומבטיחו הכתוב שהגם שתקיף

הוא היצר מכח האנושי, אף על פי כן יתנהו ה' בידו". וצריך להיות ויגבה לבו בדרכי ה' במלחמת היצר הרע, ובבטחון עצמי שבודאי הוא יוכל לנצחו, ומ"ש בסה"ק הנ"ל, ככתוב "ונתנו ה' אלקיך בידך".

-ד-

ויש לבאר ביתר ביאור ענין מלחמת הרשות, שגם פשוטו של מקרא שמדבר בענין מלחמה כפשוטה, להגדיל את ארץ ישראל, יש לו שייכות לענין מלחמת היצר בענייני הרשות. דהנה ידוע שמעשה אבות סימן לבנים, והאבות הקדושים על ידי מעשיהם שעשו בפועל, שכל פעולה רוחנית שרוצים לפעול צריך לעשות לזה איזה מעשה בפועל, בזה סללו לבניהם את הדרך שיוכלו גם המה לעשות כמעשיהם.

וכנ"ל שכל אחד ואחד עובר עשרה נסיונות כמו אברהם אבינו ע"ה, ומה שאברהם אבינו עמד בעשרה נסיונות, זה נותן את הכח לצאצאיו שיוכלו לעמוד ג"כ בעשרה נסיונות.

וכן הוא הענין גם ביציאת מצרים, שמה שיצאו ישראל ממצרים ממ"ט שערי טומאה, נתן את הכח לישראל במשך כל הדורות שיוכלו לצאת ממ"ט שערי טומאה. ובספר אור החיים הק' (שמות ג, ח) כתב שאחר מתן תורה שהשיגו ישראל חמשים שערי בינה, יתכן לצאת אפילו משער החמשים של הטומאה.

[ואם אפשר לצאת מנ' שערי טומאה בודאי יש גם כח להגיע עצמו לשיא המעלות. כמ"ש הרמב"ם (תשובה פ"ה ה"ב) שכל אחד יכול להגיע קרוב למדריגת מרע"ה, וז"ל: "אל יעבור במחשבתך דבר זה שאומרים טפשי אומות העולם ורוב גולמי בני ישראל, שהקב"ה גזור על האדם מתחלת ברייתו להיות צדיק או רשע, אין הדבר כן, אלא כל אדם ראוי לו להיות צדיק כמשה רבינו או רשע כירבעם, או חכם או סכל, או רחמן או אכזרי, או כילי או שוע, וכן שאר כל הדעות, ואין לו מי שיכפהו ולא גזור עליו ולא מי שמושכו לאחד משני הדרכים, אלא הוא מעצמו ומדעתו נוטה לאי זו דרך שירצה". והוא מרומז בתנא דבי אליהו (רבה, פכ"ה): "לפיקך הייתי אומר, שכל אחד ואחד מישראל חייב לומר, מתי יגיעו מעשי למעשה אבותי אברהם יצחק ויעקב".]

וכן הוא הענין גם במלחמת הרשות, שדוד המלך ע"ה נלחם עם האומות שסביב ארץ ישראל בשביל להגדיל את ארץ ישראל, שהענין בזה היה להרחיב את גבול הקדושה של קדושת ארץ ישראל, וסלל בזה את הדרך לבני ישראל במשך כל הדורות, שיוכלו להלחם מלחמת הרשות כנגד היצר הרע, היינו שיוכלו להלחם כנגדו להרחיב את גבול הקדושה של איש ישראל, שלא יהיה ליצר הרע חלק אפילו לא בדברים הרשתיים.

והכתוב מבטיח "ונתנו ה' אלקיך בידך", היינו שכאשר נצא להלחם נגד היצר הרע, הקב"ה יתן אותו בדינו, וכמ"ש בספר אור החיים הק' הנ"ל: "ומבטיחו הכתוב שהגם שתקיף הוא היצר מכח האנושי, אף על פי כן יתנהו ה' בידו".

השי"ת יעזור שנזכה לכתובה וחתימה טובה, ונזכה כבר לזמנים שיקויים "ונתנו ה' אלקיך בידך" בביאת גואל צדק בב"א.

לקבלת הגליון מידי שבוע למייל שילחו ל m0732951213@gmail.com